

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ EPISTEMOLOJİK İNANÇLARI VE BENLİK SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Murat Özşaker¹
Meliha Canpolat²
Lale Yıldız²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor yüksek okulunda okuyan, beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ve benlik saygısı düzeylerini belirlemek ve epistemolojik inançların benlik saygısı üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmada, 149 (% 43.3) bayan ve 195'i (% 56.7) erkek olmak üzere toplam 344 kişi yer almıştır. Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inanç ve benlik saygısı düzeylerini belirlemek için *Benlik Saygısı Ölçeği* ve *Epistemolojik İnançları Ölçeği* kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde betimleyici istatistik, t testi, korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlar, Adayların benlik saygısı ile epistemolojik inanç ölçeğinin öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç alt boyutları arasında düşük negatif yönde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Fakat, tek bir doğrunun var olduğu inanç alt boyutu ile benlik saygısı arasında bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançlarının benlik saygısı ile negatif ve anlamlı belirleyicisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Epistemolojik inanç, Benlik saygısı

RELATIONSHIP BETWEEN EPISTEMOLOGICAL BELIEFS AND SELF- ESTEEM OF PHYSICAL EDUCATION TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine epistemological beliefs and self-esteem physical education teacher candidate, and also to examine effect of epistemological beliefs on self-esteem. A total of 344 respondents (149 (%43.3) females and 195 (%56.7) males) participated to the study. Self-Esteem Scale and Epistemological Beliefs Scale were used to determine physical education candidate' self-esteem and epistemological beliefs levels, respectively. Descriptive statistics, independent sample t test, correlation analysis and multiple regression analysis were used to analyze data. According to analysis, there was a moderate-level, negative and meaningful difference between self-esteem and epistemological beliefs scale of two subscales (The belief that learning depends on effort and the belief that learning depends on ability). But, there was no relationship between self-esteem and the belief that there is only one right answer subscale. In addition, the belief that learning depends on effort and the belief that learning depends on ability was negative and significant predictor of self esteem.

Key Words: Epistemological Beliefs, Self-Esteem

¹ Adnan Menderes Üniversitesi
BESYO
² Ege Üniversitesi BESYO

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçleri içermektedir. Kişinin yaşadığı toplum içindeki değerini, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin içerisinde yer alan üniversite eğitimi, gelişmekte olan toplumlarda giderek önem kazanmaktadır.

Büyük ölçüde uygulamalı bir bilim olan eğitim, bu zamana kadar geçen sürede sürekli bir yapılanma ve gelişme göstermesinin yanında birçok bilim alanı ile de etkileşimde bulunmaktadır (Erden ve Akman, 2008). Bu alanlardan biri olan, insanın üstün bir zekâyâ sahip olması ve düşünme yeteneği gibi özellikleri ile ilgilenen psikoloji alanı, eğitim alanı ile sıkı bir ilişki sahip olmaktadır. Eğitim, bireyin gelişim ve öğrenme özellikleri hakkındaki bilgiyi psikolojinin bulgularından almaktadır (Yeşilyaprak, 2007). Bu bulgular eğitim için vazgeçilmez bir unsur olarak "öğrenme" kavramını karşımıza çıkarmaktadır (Ekiz ve Durukan, 2007). Öğrenme genel olarak, bireyin davranışlarında değişiklik yaratan geçmiş yaşantılarına dayanmakta ve bu yaşantılar "benlik" kavramına ilişkin ifadeleri ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada davranış ve güdülerimizin belirleyicisi olarak bireyin kendisi ile ilgili değerlendirmeleri ve "benlik" ile ilgili yapılar dikkat çekmektedir.

Benlik gelişimi, bireyin kendisini değerli bir insan olarak hissetmesini, kapasitesine güvenmesini ve farklılıklarına değer vermesini vurgular (Özden, 2009). Bireyin benlik kavramı onun davranışlarını etkilemekte, seçeceği mesleğin, almak istediği eğitimin ve işindeki yaşantılarından sağladığı doyum derecesinin belirlenmesinde etkili

olmaktadır. Bireyin sahip olduğu statü ve rollerin sonucunda da benlik saygısını elde edildiği bilinmektedir. Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur. Kişi kendini eleştirebilir ya da kendini tümünden olumlu bulabilir (Kahrıman, 2005).

Benlik saygısı, öğretmen olacak kişilerin seçiminde de adayın diğer özelliklerinin yanında dikkate alınması gereken önemli bir etkidir. Benlik saygısı geleceğin öğretmenlerinin kendi kişisel ve mesleki farkındalıkları açısından oldukça gerekli bir kavramdır. Bunun yanında, benlik saygısı yüksek olan bireylerin yaratıcı, sosyal, özgüvenli ve başarılı kişilikler olma özelliklerine sahip olduğu yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Otacıoğlu 2009).

Bilindiği üzere benlik saygısı kavramının anlaşılması için bireylerin kendilerine ilişkin subjektif değerlendirmeler yapmaları gerekmekte ve bu durum benlik saygısı üzerindeki etkinin anlaşılmasında önemli rol oynamaktadır. Ancak insanların kendileri hakkında çok miktarda bilgi/inanç sahibi olmaları "epistemoloji" kavramının önemini vurgulamaktadır. Epistemoloji bilgi, bilme ve bilmenin doğasıyla ilgilenmektedir (Ekiz, 2009).

Epistemolojik inançlar genel olarak bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlardır. Son zamanlarda, bu inançlarla ilgili araştırmalara gittikçe artan bir ilgi söz konusudur. Bunun nedeni ise bireysel farklılık alanı olarak kabul edilen epistemolojik inançların öğrenme, öğretim süreçleri, öz-yeterlik ve program geliştirme gibi kavramların üzerinde oldukça önemli etkilerinin olduğunu belirten araştırmalardır (Deryakulu, 2004).

Epistemolojik inanışlar bilginin ve öğrenmenin doğası ile ilgili bir inanış sistemi olduğundan dolayı birçok farklı

boyutta ele alınmaktadır. Bu inançlara ilişkin ilk çalışmayı William Perry (1968) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiştir. Perry bu çalışmasından elde ettiği sonuçlara dayanarak, bireylerin epistemolojik inanç gelişimlerini açıklayan zihinsel ve ahlaki gelişim modelini oluşturmuştur. Bu modelde, bireyleri epistemolojik gelişimleri açısından 9 düzeyde ele almış daha sonraki çalışmasında 4 düzeye indirmiştir (Perry, 1968, Kaynak: Yılmaz, 2007). Bu konuyla ilgili olarak, eğitim bilimciler çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bunlardan biri olan Schommer (1990) kendinden önce yapılmış araştırmalardan yararlanarak, kuramsal olarak beş boyutlu bir epistemolojik inanç ölçeği oluşturmuştur (Karhan, 2007). Bu boyutlarda, epistemolojik inançların nasıl bir yapıya sahip olduğunu ve bu inançların öğrenme süreci üzerindeki olası etkilerini belirlemeye çalışmıştır (Yılmaz, 2007). Son yıllarda, diğer araştırmacılar psikometrik kaliteyi geliştirmek amacıyla orijinal anket üzerinde değişiklik yapmakta ve bu beş kavramsal epistemolojik inanç boyutlarından biraz daha farklı yapılar önermektedirler.

Bireylerin davranışlarını açıklamada oldukça etkili olarak görülen kavramlardan, benlik saygısı ve epistemolojik inancın, beden eğitimi öğretmen adayları üzerinden tartışılması anlamlı görünmektedir. Bununla beraber, öğretmenlerin sahip oldukları inançlar hem kendi öğrenmelerini hem de öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde belirleyici olacaktır. Bu iki yapı arasındaki ilişkinin beden eğitimi aday öğretmenleri üzerinde ortaya konması alana anlamlı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bundan dolayı, bu çalışmanın amacı da, beden eğitimi spor ve yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının, benlik saygısı ve epistemolojik inançlarının belirleyerek, arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Katılımcılar

Bu çalışmaya 3 farklı üniversiteden 149 (% 43.3) bayan ve 195'i (% 56.7) erkek olmak üzere toplam 344 (21.62 ± 2.05) beden eğitimi spor ve yüksekokulu, öğretmenlik bölümü öğrencileri katılmıştır. Çalışmaya katılan bayan öğrencilerin yaş ortalamalarının $21.24 \pm .90$ ve erkek öğrencilerin yaş ortalamalarının 21.90 ± 2.24 olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Benlik Saygısı Ölçeği: Benlik saygısı ölçeği 1965 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye Çuhadaroğlu (1986) tarafından uyarlanmış olan benlik saygısı ölçeği, kişilerin kendi benlikleri hakkında genel bir değerlendirme yapmak amacıyla tasarlanmıştır. 63 maddeden oluşan ölçek, 12 alt boyutludur. Bu çalışmada, 10 maddeden oluşan tek boyutlu benlik saygısı bölümü kullanılmıştır. Ölçekte yer alan her madde dörtlü değerlendirme basamağına sahiptir. Ölçekten alınan yüksek değerler benlik saygısının yüksek olduğunu göstermektedir. Düşük benlik saygısına sahip bir bireyin kendine olan güveni zayıftır. Bu kişiler diğerlerine bağımlıdır, sıkılgandır, araştırmacı ve yaratıcı değildir (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Çuhadaroğlu (1986) tarafından, benlik saygısı ölçeğinden elde edilen sonuçların arasındaki ilişkiler ve geçerlik oranı .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının ise .75 olduğu belirtilmiştir.

Epistemolojik İnançları Ölçeği:

Öğrencilerin epistemolojik inançlarını belirlemek amacıyla Schommer (1993) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından çevrilerek, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmışlardır. Ölçek

34 maddeden ve 'Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç' (ÖÇBOİ), 'Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç' (ÖYBOİ) ve 'Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç' (TBDVOİ) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde 5'li likert tipi ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci alt boyut için .84, ikinci alt boyut için .69, üçüncü alt boyut için .64 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ölçekler, 3 farklı üniversitede, araştırmacılar tarafından beden eğitimi öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Gerekli açıklamalar, uygulayıcılar tarafından yapılmıştır. Sonuçlar, katılımcıların kendilerini ifade ettikleri yanıtlarla sınırlıdır. Çalışmaya katılanların ölçekleri içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi ve değerlendirilmesi sırasında ilk olarak çalışmada temel

alınan değişikliklere ilişkin betimsel istatistikler, daha sonra da t testi, Pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılarak elde edilen veriler tablolaraştırılarak sunulmuştur. Verilerin değerlendirilmeleri SPSS 15.0 ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Betimleyici İstatistikler

Benlik Saygısı ve Epistemolojik İnanç Ölçeğine ait alt faktörlerden aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde; Benlik saygısı ölçek değerlerinin ortalamasının üstünde ve Epistemolojik İnanç ölçeğinin "öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç" alt boyutu hariç, diğer alt boyutlarının ortalamasının üstünde değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrenmenin Çabaya bağlı olduğu inanç alt boyutunun ortalama değerinin biraz altında olduğu görülmektedir. (Tablo 1)

Tablo 1: Betimsel İstatistikler

Alt Faktörler	Kız		Erkek		Toplam	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss
Benlik Saygısı Toplam	3.29	.46	3.28	.52	3.28	.50
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç	1.94	.66	2.24	.90	2.11	.82
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç	2.43	.77	2.63	.81	2.54	.80
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	3.29	.64	3.17	.74	3.22	.70

Tablo 2. Cinsiyete Göre Benlik Saygısı ve Epistemolojik İnançların Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi

		n	\bar{X}	Ss	t
Benlik Saygısı Ölçeği	Benlik Saygısı Toplam	Bayan	49	32.92	4.63
		Erkek	95	32.78	5.20
Epistemolojik İnanç Ölçeği	Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç	Bayan	49	32.93	11.24
		Erkek	95	38.07	15.37
	Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç	Bayan	49	19.40	6.13
		Erkek	95	26.81	6.47
Tek bir Doğrunun var olduğuna İnanç	Bayan	49	29.60	5.73	
	Erkek	95	28.49	6.67	1.63

**p<.01

Tablo 2' de, araştırmamıza katılan 149 bayan beden eğitimi öğretmen adayı ile 195 erkek beden eğitimi öğretmen adayının epistemolojik inançları ölçeğinin alt boyutlarının ve benlik saygısı ölçeğinin toplam puanları ile almış oldukları ortalama puanlara ilişkin olarak yapılan t testi sonucu görülmektedir. Bu sonuca göre, bayan ve erkek beden eğitimi öğretmen adaylarının öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ($t = -2,57, p < .01$) ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç ($t = -2,57, p < .01$) alt boyutlarının

ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre, araştırmaya katılan erkek beden eğitimi öğretmen adaylarının her iki alt boyuta ilişkin ortalama puanları, bayanların ortalama puanından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Cinsiyete göre benlik saygısı ölçeğinin toplamı ($t = .250, p > .05$) ve epistemolojik inanç ölçeğinin alt boyutu olan tek bir doğrunun var olduğu İnançın ($t = 1.63, p > .05$) puanlarına ilişkin ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3. Benlik Saygısı ve Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Alt Boyutlarının Korelasyon Sonuçları ve Betimsel İstatistiği

	1	2	3	\bar{X}	Ss
1. Benlik Saygısı Toplam	-			3.28	.50
2. Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç	-.20**	-		2.11	.82
3. Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç	-.15**	.22**	-	2.54	.80
4. Tek bir Doğrunun var olduğuna İnanç	.06	.15**	.29**	3.22	.70

**p < .01

Tablo 3'te Benlik saygısı ile Epistemolojik inanç ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyonlara ilişkin pearson korelasyon katsayıları sunulmuştur. Buna göre, benlik saygısının, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ($r = -.20, p < .01$) ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç ($r = -.15, p < .01$) alt boyutları arasında düşük negatif yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Buna karşın, benlik saygısının, tek bir

doğrunun var olduğu inanç alt boyutu ile arasında bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. ($p > .05$).

Epistemolojik inanç ölçeğinin kendi alt boyutları arasında, düşük pozitif yönde bir ilişkinin olmasına rağmen, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ile tek bir doğrunun var olduğu inanç arasında düşük ve negatif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($r = -.15, p < .01$).

Tablo 4. Benlik Saygısı ve Epistemolojik İnançlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SE B	β	t
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç	-.06	.020	-.16	-2.93**
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç	-.11	.044	-.14	-2.40*
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	.06	.044	.07	1.38

Not: $R^2 = .058$; Adjusted $R^2 = .050$

**p < .01, *p < .05

Epistemolojik inanç ölçeğinin, alt boyutlarının benlik saygısının belirleyicisi olup olmadığını test etmek amacı ile yapılan çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Bu analizinin sonuçlarına göre, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ($\beta = -.16, t = -2.93, p < .01$) ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançların ($\beta = -.14, t = -2.40, p < .05$) benlik saygısı ile istatistiksel olarak negatif öngörü sağladığını ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançlarının benlik saygısı puanındaki varyansın anlamlı bir kısmını açıklamıştır ($R^2 = .058, F(3,340) = 6.97, p < .001$). Buna karşın Tek bir Doğrunun var olduğuna inancın benlik saygısına öngörü sağlamadığı görülmektedir ($p > .05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmayla, beden eğitimi spor ve yüksekokulunda okuyan, beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile benlik saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, benlik saygısı düzeyinin cinsiyetler açısından istatistiksel olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmayla pek çok benzerlik gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Balat ve Akaman, 2004; Kawabata, Cross, Nishioka ve Shimai 1999; Reynolds 2001; Erman, Şahan ve Can 2008; Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007). Saygın ve Arslan (2009)'ın yaptıkları çalışmada öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Yine Otacioğlu (2009) müzik öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir çalışmada aynı sonucu elde etmiştir. Aryana (2010) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada benlik saygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulamadığını belirtmiştir. Buna karşın, benlik saygısı ve cinsiyet

arasındaki anlamlılıkla ilgili çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşılmıştır. Naderi (2009) cinsiyete göre benlik saygısı düzeylerinde istatistik olarak anlamlı farklılık olduğunu ve erkeklerin benlik saygısı puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yine, Azar ve arkadaşları (2010) erkeklerin kızlara göre benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Karakaya, Çoşkun ve Ağaoğlu (2006) da yapmış oldukları çalışmada, yüzme sporu ile uğraşan erkeklerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bazı çalışmalarda bayan adayların benlik saygısı düzeyleri erkeklerden daha yüksek puanlara sahip olduğu bulunmuştur (Koç, 2010; Korkmaz, 1996; Suveren, 1995; Başkara, 2002).

Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inanç alt boyutlarının bazılarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç ve öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç alt boyutlarında araştırmaya katılan erkek beden eğitimi öğretmen adaylarının ortalama puanları, bayanların ortalama puanından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güven'in (2009) uzak eğitim fakültesinin anaokulu eğitimi ve İngilizce dil öğretimi lisans programında okuyan 21.985 öğrenci ile yaptığı bir çalışmada, bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu çalışmada da erkek adayların hem öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu hem de öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç puanlarının bayan adalara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yine Gürol, Altunbaş ve Karaaslan (2010), Ertekin, Dilmaç, Delice ve Aydın (2009) ile Eroğlu ve Güven'in (2006) yaptıkları çalışmalarda, erkeklerin bayan adalara göre her iki alt boyutta da inançların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Can ve Arabacıoğlu (2009) ise öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir çalışmada erkek adayların öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç alt boyutunda bayan adaylara göre az bir fark ile daha yüksek olduğu bulmuştur. Buna karşın, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç alt boyutunda ise erkek ve bayan adayların arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını belirtmiştir. Demirli, Türel, Özmen (2010)'in bilişim teknolojileri öğretmen adayları üzerinde yapmış oldukları çalışmada ise, cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda, öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç boyutunda anlamlı fark bulurken, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutunda anlamlı bir fark bulamamışlardır. Çalışmalarında erkek adayların öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç düzeylerini bayan adaylara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Karhan (2007) ise ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle yapmış olduğu tez çalışmasında, cinsiyete göre her iki inanç alt boyutu puanlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ortaya koymuştur.

Bu çalışmada cinsiyete göre epistemolojik inançların diğer bir alt boyutu olan tek bir doğrunun var olduğu inancın puanlarına ilişkin ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Karhan (2007), Demirli, Türel ve Özmen (2010), Aksan (2006) ve Can ve Arabacıoğlu (2009)'nun öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarında aynı sonucu elde etmişlerdir. Bazı çalışmalarda da, bayan adayların tek bir doğrunun var olduğu inanç alt boyutunda erkek adaylardan daha yüksek puanlara sahip olduğu bulunmuştur (Ertekin, Dilmaç, Delice ve Aydın, 2009).

Benlik saygısı ile epistemolojik inanç alt boyutları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik yapılan analiz sonuçlarında, benlik saygısı ile tek bir doğrunun var olduğun inanç alt boyutu hariç diğer alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Bunun yanı

sıra öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançlarının benlik saygısının anlamlı belirleyicisi olduğu belirlenmiştir. Benzer biçimde, Youn (2000: 87-105), Koreli üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem grubunun epistemolojik inançları ile kendi benlik yapılarını algılayışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Buna göre, bireyci kültürde bireylerin bağımsız benlik yapılarına, dolayısıyla daha gelişmiş epistemolojik inançlara; ortaklaşacı kültürde ise bağımlı benlik yapısına, dolayısıyla gelişmemiş epistemolojik inançlara sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar Youn, Yang ve Choi'nin (2001: 10-21), 455 Güney Koreli lise öğrencisinin öğrenmeye ilişkin epistemolojik inançlarını inceleyen araştırma sonuçlarıyla yeniden doğrulanmıştır. Marrs (2005), meslek yüksek okulundaki 340 öğrencinin kişisel epistemolojik inançları, bilme yolları ve akademik çalışmaları üzerinde kültürel yapının olası etkisini araştırmıştır. Öğrencilerin bağımlı benlik yapılarıyla ilişkisel bilme yolları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu bulgularken; epistemolojik inançlar ve bilme yolları üzerinde etnik unsurun herhangi bir etkisi olmadığı, ancak kültürleşmenin (veya kültürel yapının) bilme yolları üzerinde doğrudan ve dolaylı önemli bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şöyle ki, daha az kültürleşmiş öğrencilerin bağımlı benlik yapısına sahip olduğu ve ilişkisel bilme yollarını daha fazla onayladıkları görülmüştür. Mars'ın bu araştırmasının sonucu, benlik kavramının bireysel epistemoloji üzerinde önemli etkisi olduğunu göstermektedir (Aksan, 2006).

Üniversite öğretmen adaylarının gelişmiş epistemolojik inançları bilgiyi işlemelerini (Schommer, 1990) akademik performanslarını (Schommer 1993) ve kavramsal değişimlerini (Mason ve Boscolo 2004) artırmaktadır. Ayrıca gelişmiş epistemolojik inançlar öğrenme esnasındaki bilişsel süreçlerle

de ile ilgilidir (Akt.Demir, Doğanay, 2009). Bu bilişsel süreç değişkenlerinden biri olan benlik kavramı önemli bir kavramdır. Öğretmen adaylarının yüksek benlik saygısına sahip olması kendisini değerli bir insan olarak hissetmesini, kapasitesine güvenmesini, sosyal ve yaratıcılık gibi farkındalıklarının oluşmasını sağlamaktadır. Bu da öğretmen adaylarının sınıf içerisinde ders anlatırken, öğrenci ile olan iletişim ve sınıf yönetimi tekniklerinin daha iyi olmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda epistemolojik inançlar da, öğretmenlerin sınıf içindeki eğitim ve öğretim

etkinliklerini (hangi öğretme yöntem ve tekniklerinin kullanılacağı, sınıfın nasıl yönetileceği, öğrenmede neye odaklanılacağı gibi) büyük oranda etkilemektedir. Eğitim konusunda gerçekleştirilecek yeniliklere engel oluşturan etmenlerin temelinde de büyük oranda öğretmenlerin değişime ne derece eğilim gösterdiklerini belirleyen inançları yatmaktadır. Bu nedenle, öğretmen eğitimindeki programların düzenlenmesinde ve uygulanmasında öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarının bilinmesi önemli görülmektedir (Öngen, 2003: 155).

KAYNAKLAR

1. Aksan N., "Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki" Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2006.
2. Aryana M., "Relationship Between Self-esteem and Academic Achievement Amongst Pre-University Students", Journal of Applied Sciences, 10(20), pp. 2474-2477, 2010
3. Avşaroğlu, S., Üre, Ö. "Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsayı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, pp. 85-100, 2007.
4. Ayyash-Abdo, H., Alamuddin, R., Predictors Of Subjective Well-Being Among College Youth In Lebanon. The Journal Of Social Psychology, 147 (3), pp. 265-284, 2007.
5. Azar Asadi Sadeghi I., Basirani N., Asadi Bidmeshki E., Panahi Mirshekar A., Amirshahi M., Salehin S. "Prevalence of Anxiety and its Relationship with Self-Esteem among Zabol University Students", Educational Research, 1(5), pp.140-144, 2010.
6. Balat Uyanık G., Akman B., "Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(2), 175-183, 2004.
7. Başkara, V.S., "Öz-Saygının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
8. Can B., Arabacıoğlu S. "The Observation of the Teacher Candidates' Epistemological Beliefs According to Some Variables", Procedia Social and Behavioral Sciences, 1, pp. 2799-2803, 2009.
9. Çuhadaroğlu, F. "Adolesanlarda Benlik Saygısı", Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, 1986.
10. Demirli, C., Türel, Y.K., Özmen, B. "Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi", Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, Boğaziçi Üniversitesi, 26-28 Nisan, İstanbul, 2010.
11. Demir Ö., Doğanay A., "Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel Koçluk Yoluyla Öğretilen Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Epistemolojik İnançlara Ve Kalıcılığa Etkisi", Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 3, (37), pp.54-68, 2009.
12. Deryakulu, D., Büyüköztürk, Ş., "Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2(8), pp. 111-125, 2002.
13. Deryakulu, D. "Eğitimde Bireysel Farklılıklar", Nobel Yayınevi, s. 259-288, Ankara, 2004.
14. Ekiz D., Durukan H. "Eğitim Bilimine Giriş", Lisans Yayıncılık, İstanbul, 2007.
15. Ekiz, D., "Bilimsel Araştırma Yöntemleri", Anı Yayıncılık, s.8, Ankara, 2009.
16. Erden M., Akman Y. "Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme", Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2008.
17. Erman, K., Şahan, A. ve Can, S. (2008). "Sporcu Bayan ve Erkeklerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması". <http://www.bilalcoban.com/index>, adresinden 28 Nisan 2011.2011 tarihinde indirilmiştir.
18. Eroğlu S. E., Güven K., "Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16, pp.295-312, 2006.
19. Ertekin E., Dilmaç B., Delice A., Aydın E. "Teacher Trainees' Epistemological Beliefs: Effects of Gender, Institution, and Discipline (Mathematics/Social Sciences)". The New Educational Review. 2 (18), pp.184-196, 2009.
20. Gürol A., Altunbaş S., Karaaslan N. "Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları Ve Epistemolojik İnançları Üzerine Bir Çalışma". 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20- 22 Mayıs 2010), s. 569-573 Elazığ, 2010.
21. Güven M. "The Epistemological Beliefs Of Distance Education Students", Turkish Online Journal Of Distance Education-Tojde, 10(3), pp. 15, 2009.
22. Kahrıman İ. "Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9 (1), 2005.
23. Karakaya I., Çoşkun, A., Aşaoğlu, B. "Yüzücülerin Depresyon, Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi", Anadolu Psikiyatri Dergisi, 7(3), pp.162-166, 2006.
24. Kardash, C. M., Howell, K. L. "Effects of Epistemological Beliefs and Topic-Specific Beliefs on Undergraduates' Cognitive and Strategic of Dual-Positional Text", Journal of Educational Psychology, 92(3), pp. 524-35, 2000.
25. Karhan İ. "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Epistemolojik İnançlarının Demografik Özelliklerine ve Bilgi Teknolojilerini Kullanma Durumlarına Göre İncelenmesi". Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2007.
26. Kawabata T., Cross D., Nishioka N., Shimai S. "Relationship Between Self-Esteem and Smoking Behavior Among Japanese Early Adolescents: Initial Results from a Three-Year Study", Journal of School Health, 69, (7), pp. 280-284, 1999.
27. Koç M. "Demografik Özellikler İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki: Yetişkinler Üzerine Ampirik Bir Araştırma", Akademik Araştırma Dergisi, 46, pp. 35-58, 2008.
28. Korkmaz, M., "Yetişkin Örnekleme İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması", Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
29. Marrs, H. "Culture, Epistemology and Academic Studying.", Kansas State University, Manhattan, Kansas, Doctor of Education, 2005.

30. Mason, L., Boscolo, P. "Role Of Epistemological Understanding And Interest in Interpreting A Controversy And in Topic-Specific Belief Change". *Contemporary Educational Psychology*, 29 (2), pp. 103-128, 2004.
31. Naderi, H., Abdullah, R., Tengku Aizan, H., Sharir j., Kumar V. "Self Esteem, Gender and Academic Achievement of Undergraduate Students". *American Journal of Scientific Research*, 3, pp. 26-37, 2009.
32. Otacıoğlu S. "Müzik Öğretmeni Adaylarının Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Ve Çalgı Başarılarının Karşılaştırılması", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, pp. 141-150, 2009.
33. Öngen, D. "Epistemolojik İnançlar İle Problem Çözme Stratejileri Arasındaki İlişkiler: Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Çalışma". *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (13), pp. 155-163, 2003.
34. Özden Y. "Öğrenme ve Öğretme", Pegem A Yayınevi, Ankara, 2009
35. Perry, W.G.J. "Patterns of Development in Thought and Values of Students in a Liberal Arts College: a validation of a scheme", Harvard University, Cambridge, MA, 1968.
36. Pieschl S., Stahl, E. ve Bromme, R. "Epistemological Beliefs And Self-Regulated Learning With Hypertext", *Metacognition Learning* 3(3), pp. 17-37, 2008.
37. Reynolds M.W., Wallace J., Hill T.F., Weist M.D., Nabors L.A. "The Relationship Between Gender, Depression, And Self-Esteem In Children Who Have Witnessed Domestic Violence". *Child Abuse Negl.*, 25(9), pp.1201-1206, 2001.
38. Saygın, Y. ve Arslan, C. "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28, pp. 207-222, 2009.
39. Schommer, M. "Effects of Beliefs About The Nature of Knowledge On Comprehension". *Journal of Educational Psychology*. 82, pp. 493-504, 1990.
40. Schommer, M. "Epistemological Development and Academic Performance among Secondary Students". *Journal of Educational Psychology*, 85, pp. 406-411, 1993.
41. Suveren, S., "Jimnastik Sporunun Yarışmacı Jimnastikçilerin Benlik Saygısı Üzerine Etkisi", Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 1995.
42. Yeşilyaprak B. "Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme- Öğretim", Pegem A Yayınları, Ankara, 2007.
43. Yılmaz A., "Hemşirelik Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları İle Denetim Odağı Arasındaki İlişki", İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
44. Youn, I. "The Culture Specificity of Epistemological Beliefs About Learning", *Asian Journal of Social Psychology*, 3, pp. 87-105, 2000.
45. Youn, I., Yang, Kye-Min, Choi, "An Analysis of The Nature of Epistemological Beliefs: Investigating Factors Affecting the Epistemological Development of South Korean High School Students", *Asia Pacific Education Review*, 2, (1), pp. 10-21, 2001.